

מס' חולין קמב. - בענין סעודת סיום מסכת

1. שבת קיח: , וז"ל, "ואמר אביי תיתי לי דכי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה עבידנא יומא טבא לרבנן."

ורש"י שם, , וז"ל, "עבידנא יומא טבא לרבנן. לתלמידים, ראש ישיבה היה:"

הישיבה אם תוכלו למצוא איזה נפקותא מענין שלנו לאיסור חמור שבתורה והחכמים לא מצאו נפקותא מזה כאשר ביקש ועל כן באנו לשאול מן מעלתך אם אפשר שימצא איזה נפקותא מאותו ענין לאיסור חמור שבתורה. יורנו ושכמ"ה.

תשובה: אפשר ואפשר והענין האחד הוא כגון שראובן קידש את האשה וא"ל הרי את מקודשת לי ע"מ שתאכלי עמי היום הזה בסעודת מצוה ואכלה עמו בסעודת סיום מסכתא או בסעודה של חינוך הבית או של בר מצוה וכיוצא שעליה היו נושאים ונותנים ביניהם אי מקרייא סעודת מצוה או לאו דאם זו נקראת סעודת מצוה ה"ז מקודשת גמורה שנתקיים התנאי ואם קדשה אדם אחר אין קדושו קדושין ואם זינתה עם אדם אחר חייבים מיתה ואם אין זו נחשבת סעודת מצוה אין זו מקודשת ואם קדשה אדם אחר מקודשת לשני ויכול לבא עליה ואם בא עליה הראשון חייב. הרי יוצא מזה הענין נפקותא גדולה לאיסור חמור שבתורה שהוא איסור א"א אשת איש שיש בו מיתת ב"ד.

ועוד יש ענין ב' דאיתא במתניתין בדף ע' דסנהדרין בן סורר ומורה מאימתי חייב משיאכל טרטימר בשר וישתה חצי לוג יין האטלקי וכו' אכל בחבורת מצוה (פ"י בסעודת מצוה) אכל בעיבור החודש וכו' אכל דבר שהוא מצוה וכו' אינו נעשה בן סורר ומורה ופירשו בגמרא מ"ש אכל דבר שהוא מצוה לרבות אפילו סעודת מצוה דרבנן ע"ש וזו היא הלכה פסוקה בהרמב"ם ז"ל ע"ש.

וא"כ השתא יש בזה נפקותא אחרת בענין שלהם לאיסור תורה וחייב מיתת ב"ד לענין הנז'. והיה זה שלום ואל שדי ה' צבאות יעזור לי. כ"ד הקטן יחזקאל כחלי נר"ו."

2. שו"ת תורה לשמה סימן תפ"ב, , וז"ל, "שאלה: גביר אחד בעל תורה קיים מצות פדיון הבן ועשה אותו היום סעודה וזימן בה ת"ח והיו יושבים על השלחן ששים ושמים אך להיות דרך הת"ח לעסוק בד"ת בדברי תורה היה הגביר הבעה"ב עם קצת ת"ח הסמוכים אצלו מדברים בד"ת בענין סעודת מצוה איזה סעודה נקראת סעודת מצוה והיו נושאים ונותנים בסעודה של בר מצוה בתחלת שנת י"ד ובסעודה של חינוך הבית אם זה מקרי סעודת מצוה ומביאים ראיות על זה והיו ג"כ קצת ת"ח היושבים על השלחן ג"כ מדברים בד"ת בענין אחר א"ל הגביר הבעה"ב לאותם החכמים הלא גם אנחנו עוסקים בד"ת גם אתם תדברו עמנו בענין שלנו שאנחנו עוסקים בו ונשמעה מפיכם איזה חידוש בזה ואנחנו הרבים צריך שאתם תהיו נגרים אחרינו וענה חכם אחד מאותה החבורה וא"ל ענין שאנחנו מדברים בו הוא יותר גדול ועיקר מענין זה שאתם מדברים בו יען כי אתם מדברים בענין סעודת מצוה איזו היא נקראת סעודת מצוה והנפקותא מכל זה הוא רק לענין איסור קל שהוא כמעט נחשב מדת חסידות כי הנפקותא היא אם זו תחשב סעודת מצוה או סעודת הרשות ומאי נפקותא יוצא מזה לענין איסור חמור אך אנחנו מדברים בהלכות מרובות בענין שיוצא ממנו נפקותא לאיסור חמור שבתורה שהוא מכלל מיתות בית דין ואין ראוי שנבטל מענין שאנו עוסקים בו ונעסוק בענין ד"ת שאתם עוסקים בה

והנה הגביר הנז' נתבייש בנצחון הזה שנצחו אותו החכם בדבריו אלו ויאמר להחכמים היושבים אצלו היתכן שלא יצא איזה נפקותא מענין זה שלנו לאיזה איסור חמור שבתורה הלא דברי תורה כולם קשורים זב"ז על כן אשמח מאוד וגם אתנדב איזה נדבה לחכמי

3. שו"ת תשובה מאהבה חלק ג' סימן שע"ו (מופיע באתר)

4. רמ"א סימן רמט סעיף ב', , וז"ל, "הגה: וסעודה שזמנה ערב שבת, כגון ברית מילה או פדיון הבן, מותר, כן נ"ל וכן המנהג פשוט."

וביאור הלכה שם, , וז"ל, "או פה"ב. וה"ה בסיום מסכתא:"

5. שו"ת חוות יאיר סימן ע ד"ה תשובה קשה, , וז"ל, "וסעודות הסיום ודאי הוא ס"מ כבמדרש הביאו ב"י א"ח ס"י תרס"ט ונ"ל ה"ה יום של אחריו כנהוג שהרי שהמע"ה עשה משתה ז' ימים ואפשר שגם שאחר אחריו כמ"ש גבי ז' ברכות מחמת הילולא ומ"מ מה

שהביא רש"ל ראיה מהא דאמר אבבי אפילו אחד סיים מסכת' עביד יו"ט לרבנן וה"ל ס"מ מלבד מה שפ"י שסיים ראש ישיבה מסכת' ומפרש צורבא מרבנן ראש ישיבה דודאי ליתא רק בחור מחודד שכ"פ רש"י בתענית והכי מוכח שם במ"ש דדמי לפרצודא וכו' אף כי ג"כ אין ראיה משם שיהיה סעודות מצוה רק שאבבי עשאו לחיבוב מצוה ותורה שזה נתן לו שמחה בלבו כמ"ש ר"י מאן דאמר לי אין הלכה כר"י דאמר סומא פטור וכו' עבידנא יומא טבא וכו' וכי ס"ד דה"ל סעודת מצוה. ומ"מ אין צריך ראיה דאחר שנעשית מחמת גמר דבר מצוה ודאי ה"ל ס"מ וכן נ"ל סעודה שעושה בעל הנס ביום שנעשה לו נס או סעודה שעושה מי שנתן ס"ת וכלי קודש לבה"כ. וכן סעודת חבורה שלומדים יחד כשגמרו ספר."

6. פסיקתא על הפסוק "ויסמכו אהרן ובניו את ידיהם על ראש האיל" (ויקרא ח יח), וז"ל, "בשמחה, ואותו היום עשאו יו"ט, משל לפורע חובו ועושה יו"ט כך כיון שנתקדשו הכהנים ונתקדשו הכלים עשאוהו יו"ט לאותו היום. מכאן סמכו חכמים שכל המשלים מסכתא צריך לעשות יו"ט לחבירו כל שעה שישלים לימודה, וכן היה עושה כהן גדול יו"ט לחביריו בשעה שהיה יוצא בשלום מן המקדש."

7. בנא בתרא קנא. - ; וז"ל, "חמשה עשר באב מאי היא וכו' רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו יום שפוסקין בו מלכרות עצים למערכה תניא רבי אליעזר הגדול אומר כיון שהגיע חמשה עשר באב תשש כחה של חמה ולא היו כורתין עצים למערכה אמר רב מנשה וקרו ליה יום תבר מגל מכאן ואילך דמוסיף יוסיף שאינו מוסיף יסיף."

ורשב"ם שם, וז"ל, "מניסן ועד ט"ו באב היו כורתים עצים לצורך המערכה לכל השנה מכאן ואילך תשש כח החמה ויש בעצים לחלוחית ומעלין עשן וגם יגדל תולעת וכדאמרינן במדרש איכה רבי יעקב בר אחא בשם רבי יוסי אומר שבו כלה זמן קציצה למזבח שכל עץ שנמצא בו תולעת פסול למזבח וכל עץ שהוא נקצץ אינו עושה מאכולת ואותו יום שפסקו היו שמחים לפי שבאותו יום היו משלימין מצוה גדולה כזאת."

8. פני יהושע על מסכת ברכות יז., וז"ל, "בגמרא רבי יוחנן כי הוי מסיים ספרא דאיוב אמר הכי סוף אדם למות סוף בהמה כו' ועליו אמר שלמה טוב שם משמן טוב. ונראה לי ביישוב לשון האגדה זאת דר' יוחנן כד מסיים ספרא דאיוב היה רגיל לעשות סעודת סיום כדאשכחן בשבת [קיי"ט ע"א] דאפילו בסיום מסכתא הוי עבדי יומא טבא לרבנן."